

JOHN BANVILLE ELS INFINITS

De les coses que els vam afaiçonar per tal que en poguessin treure consol, l'albada és la que funciona. Quan la foscor es garbella de l'aire com un sutge fi i bla i la llum s'estén amb lentitud des de llevant, aleshores tots, excepte els més desgraciats de la humanitat, es revifen. És un espectacle amb què nosaltres els immortals gaudim, aquesta diària resurrecció menor; sovint ens reunim als parapets dels núvols i els contemplem, els nostres petits, mentre es posen en moviment per donar la benvinguda al nou dia. Quin silenci cau damunt d'ells, el trist silenci de la nostra enveja. Molts continuen dormint, és clar, sense que els preocupi el truc encisador i matutí de la nostra cosina Aurora, però sempre hi ha insomnes, els malalts inquietos, els perdudament enamorats que es tomben i giren en els seus llits solitaris, o senzillament els matiners, els enfeinats, amb les flexions de genolls i les dutxes d'aigua freda i les primmirades tassetes d'ambrosia negra. Sí, tots els qui en són testimonis saluden l'albada amb joia, més o menys, a banda és clar de l'home condemnat, per a qui la primera llum serà la darrera, sobre la Terra.

Aquí n'hi ha un, dret davant d'una finestra a la casa del seu pare, contemplant com la primera lluïssor del dia envaeix el cel per damunt del cúmulo d'arbres darrere la via de tren. Està condemnat no a mort, encara no, sinó a una vida en la qual té la sensació que no encaixa com cal. Va descalç, i duu un pijama que la mare, en arribar ell ahir a la nit, va trobar-li en algun lloc de la casa, cotó gastat, blau pàl·lid amb una franja més blava: de qui és, de qui és? Seu, potser, de fa temps? En aquest cas, és de fa molt i molt, perquè ara ell és corpulent i el pijama és massa petit, i el pessiga a les aixelles i a l'entrecreix. Però així és tot en aquesta casa, tot pessiga i irrita i el fa sentir com si tornés a ser una criatura. Li fa venir al cap quan era un nen aquí i la seva

àvia el mudava per Nadal, o pel seu aniversari, o qualsevol altra festivitat, l'estirava cap aquí i cap allà i s'escopia en un dit per enganxar un ble rebel, i recorda que se sentia exhibit, pitjor que nu, amb aquells vestits de pota de gall que li picaven, i pantalons curts, passats de moda, de color de farinetes de sègol que l'anciana dona l'obligava a posar-se, i les camises blanques amb colls emmidonats i, el pitjor de tot, les corbates de llacet de quadres escocesos, que li permetien el dèbil plaer venjatiu d'estirar fins al límit de la goma i deixar-los anar amb un espetec agradablement sonor quan algú feia un discurs o cantava una cançó o el capellà alçava la forma com, sempre pensava ell, la infermera de la Loteria dels Hospitals irlandesos, que brandava enlaire el número guanyador. És així com són les coses: la vida, la vida cordada fins al botó del coll, li queda malament, el fa sentir massa avergonyit de si mateix i del que considera amb tristor que és la seva inalterable nimietat d'esperit.

Li arriba, procedent d'un lloc que no veu, el repic dèbil i esmorteït de ferradures petites; deu ser el primer carter, amb el seu poni, l'uniforme de Thurn und Taxis, el capell de tres puntes i el corn de correus penjat de l'espatlla.

L'home de la finestra es diu Adam. Encara no té trenta anys, el jove fill d'un pare vell, «producte», com va sentir dir amb una rialla sardònica a aquell pare casat dues vegades, «de la segona que vaig *conèixer*». Ociosament admira les ombres denses, d'un to morat fang sota els arbres. Una mena de fum està suspès a l'altura dels turmells sobre l'herba, d'aparença grisa. Tot és diferent en aquesta hora. Una merla matinera passa volant veloç en diagonal procedent d'un lloc i cap a un altre lloc, i ell no pot evitar de pensar amb una burxada en el cuquet que matina i que ja no farà farina. Li sembla que pot sentir tènueament l'aguda nota pànica, el refilet de la bestiola d'ales veloces.

De mica en mica, ara va prenent consciència d'alguna cosa que no pot identificar, un tremolor que l'envolta, com si l'aire mateix s'estremís. Es torna més intens. Alarmat, retrocedeix

una passa cap a la penombra protectora de l'habitació. Li arriba amb claredat el batec dens del cor propi. Una part de la seva ment sap què succeeix, però no és la part que pensa. Ara tot tremola. Un petit mecanisme darrere seu, a l'habitació –no mira, però deu ser un rellotge– inicia en les seves entranyes una dringadissa urgent, argentada. Els llistons de terra cruixen en trepidar. Aleshores, procedent de l'esquerra, apareix la cosa, enorme, de cap esmussat, obrint-se pas endavant a cegues, i s'atura amb una extremitud i es queda allà davant dels arbres, panteixant núvols de vapor. Els llums encara estan encesos als vagons; fan que l'albada reculi una mica. Hi ha caps inclinats a les llargues finestres, com caps de foques –tots dormen?–, i el revisor, amb allò dels bitllets, avança pel passadís, enfilant-se mà sobre mà com si escalés un pendent molt dret. El silenci a tot el voltant és ampli i una mica ofès. La màquina emet un ronc irritat, com si gratés a terra amb la peül·la. Per què s'ha d'aturar en aquest punt cada matí és una cosa que ningú de la casa no sap explicar. No hi ha cap altre habitatge en quilòmetres, la via està buida en totes dues direccions, però és just aquí on s'atura. La seva mare s'ha queixat repetidament a l'empresa del ferrocarril, i en una ocasió va arribar a escriure a algú del govern, però no va obtenir resposta, malgrat tota la reputació del cognom del seu marit.

–No em molestaria el soroll que fes en passar... –dirà en to de lleugera pena–, al capdavant, el teu pare, amb el seu seny, va insistir que visquéssim pràcticament sobre la via del tren, però és quan s'atura que em desperta.

Li torna un somni que ha somniat a la nit, un fragment del somni. Corria entre la pols de batalles immemorials duent alguna cosa als braços, grossa però no pesant, una càrrega molt valuosa però feixuga –què era?–, i tot al seu voltant hi havia masses de guerrers que bramaven i el xoc metàl·lic d'espases i llances, el xiulet de les sagetes, el grinyol i cruixit de les rodes dels carros. Un lloc venerable, una guerra antiga.

Pensant en la seva mare, escolta per sentir-ne les passes damunt del seu cap, perquè sap que està desperta. Tot i que la casa és gran i plena de racons, els terres són principalment llistons polits i nus, i els sons viatgen lluny i amb facilitat. No vol tractar amb la seva mare ara mateix. De fet, sempre li resulta incòmode tractar-hi. No és que l'odiï ni que li tingui cap aversió, com es diu que tants fills mortals tenen aversió per les seves mares —haurien de provar de tractar amb les nostres mares desenfrenades i venjatives, aquí dalt del bromós Mont Olimp—, és que ell pensa que no sembla pas una mare. És absurdament jove, amb prou feines té vint anys més que ell, i sembla que es torni més jove contínuament, o com a mínim que no envelleixi, de tal manera que ell té la preocupant sensació que de mica en mica va atrapant-la. Sembla que també ella és conscient d'aquest fenomen, i que no el troba gens ni mica estrany. De fet, des que ell va tenir prou edat per fixar-se com és ella de jove, ha detectat de tant en tant, o s'imagina que ha detectat, una certa energia eixuta en l'actitud d'ella envers ell, com si estigués impacient perquè el fill assolís alguna majoria impossible de tal manera que, coetanis per fi, podrien tombar-se agafats de braç i avançar cap a un futur que seria... què? Orfe de pare ara per a ell, i per a ella, vídua. Car el seu pare es mor. És per això que ell és aquí, ridícul amb aquest pijama que li ve petit, mirant com trenca l'albada en aquest dia de mig estiu.

Estremit per pensaments de mort i de morir, s'obliga a concentrar l'atenció en el tren un altre cop. Un dels caps de foca s'ha tombat i el contempla des de l'altra banda de la franja de gespa fumejant un nen amb la cara pàl·lida i contreta i ulls enormes. Amb quina intensitat el nen observa aquesta casa, quina fam té el seu esguard: què cerca, quin coneixement secret, quina revelació? El jove està convençut que el nen pot veure'l, dret aquí, però ben segur que no pot ser, ben segur que la finestra des de fora és un buit negre o, l'altre extrem, una flama engegadora amb la lluïssor d'un blanc-daurat del sol que sembla que trigui tant a sortir però que ara s'enfila amb força pel cel de llevant. A banda

d'aquests ulls que exploren amb avidesa, les faccions del noi no són destacables, o com a mínim no ho són des d'aquesta distància. Però què és el que busca, perquè miri així? Ara la màquina s'hi repensa i deixa anar una mena d'esgarripança, i un repic sonor i metàl·lic recorre els vagons d'acoblament en acoblament, i amb un gruny la bèstia comença a allunyar-se, i en moure's el sol alçat va traspasant cada grup de finestres dels vagons, es venja de les bombetes encara enceses, les avergonyeix amb el seu foc irresistible i cru. El nen, inclinant-se, mira fins al final.

Adam té fred, i les plantes dels peus nus se li enganxen desagradablement als llistons de terra, glaçats, enganxosos. Encara no està despert del tot, sinó en un estat entre el son profund i la vetlla en què tot sembla irrealment real. Quan es tomba d'esquena a la finestra veu la llum primerenca que cau en racons desacomunats, en angles estranys, i l'angle d'un prestatge de llibres és esmolat com una fulla de guillotina. De les profunditats de la sala, la coberta de vidre convex del rellotge sobre la lleixa de la llar de foc, en reflectir la llum de la finestra, el contempla amb una resplendor monocular, buida. Torna a pensar en el nen del tren i el sorprèn, com li succeeix tantes vegades, aquest misteri de l'alteritat. Com pot ell ser un jo i els altres, altres, si els altres també són jos per a si mateixos? Sap, evidentment, que no és cap misteri, sinó tan sols una qüestió de perspectiva. L'ull, es diu a si mateix, l'ull crea l'horitzó. És una cosa que ha sentit sovint al seu pare, copiada d'algú altre, suposa. El nen del tren era una mena d'horitzó per a ell, i ell era una mena d'horitzó per al nen només perquè cadascú considerava que era al centre d'alguna cosa –que era, de fet, aquell centre mateix–, i aquesta és la simple solució al suposat misteri. I tanmateix...

Travessa la sala en silenci –en passar, aquell rellotge atrafegat de la lleixa emet una sola campanada admonitòria– i obre la porta del passadís i s'atura de cop amb un gruny d'ensurt, el cor recupera el clamor alentit, com un gos esverat que grata perquè el deixin sortir.

De seguida veu que la figura del corredor és tan sols la seva germana. Està a la gatzoneta davant una de les petites portes esbiaixades dels plafons pintats de blanc que tanquen el buc de l'escala.

–Per l'amor de Déu! –exclama–. Què fas?

Ella tomba cap a ell la miniatura de cara blanca i un cop més ell imagina la cara del nen a la finestra del tren.

–Ratolins –diu ella.

Ell sospira. Està en un dels seus estats.

–Per l'amor de Déu –repeteix, aquesta vegada fatigat.

Ella torna a remenar per l'armari, i ell encreua els braços i es repenja amb una espatlla contra la paret i se la mira, tot fent que no amb el cap. Ella té dinou anys, i és molt més jove que ell, i alhora està posseïda també per una antiguitat terrible:

–Aquella –deia la padrina Godley sobre ella, amb to obscur–, aquella ha estat aquí abans.

Ell pregunta com sap que hi ha ratolins a l'armari, i ella riu desdenyosa:

–No pas a l'armari, talòs –respon, i el clatell, esvelt i fosc i llis, una altra foca!, s'estremeix de menyspreu–. A la meva habitació.

Es posa dreta i s'eixuga les mans als flancs esprimatxats. No el mira als ulls, sinó que es mossega el llavi i arrufa les celles cap a una banda; no mira ningú als ulls, si pot evitar-ho.

–Què és això que portes? –pregunta ell.

És un altre pijama que no va a la mida, aquest de seda blava, destenyit, que li penja de tot arreu sobre la magra còrpora, les mànigues i els camals absurdament massa llargs; el d'ella és massa llarg, el d'ell és massa curt, com si es volgués destacar alguna cosa absurdament còmica en tots dos.

–És del papa –respon ella, emmurriada.

Ell torna a sospirar:

–Ai, Pete.

Però qui és ell per parlar? De qui és el rebuig que porta?

La seva germana es diu Petra, ell li diu Pete. És menuda i prima, amb una cara en forma de cor i ulls espantats. Durant molt de temps va dur el cap afaitat, però ara els cabells comencen a créixer-li una altra vegada, un pelatge marró boga que li cobreix el crani uniformement. Les mans són les urpes rosades i esgratinyadores d'un rosegador. Els ratolins, pensa el germà, deuen reconèixer-hi un dels seus.

—Com ho saps? —pregunta.

—Com sé què? —un grinyol irascible.

—Això dels ratolins.

—Els veig. Corren pel terra a les fosques.

—A les fosques. I tu els veus.

Ella parpelleja lentament i s'empassa la saliva, com si fos a punt de plorar, però tan sols és un tic, un entre tants que l'afligeixen.

—Deixa'm estar —murmura ella.

Ell és molt, molt més corpulent que ella.

De petita era somnàmbula, apareixia dalt de tot de les escales amb els ulls en blanc i les urpes de ratolí alçades davant del pit. En recordar-ho, a Adam se li ericen els cabells del clatell. La germana llunàtica, que sent veus, que veu coses.

Amb el dit gros del peu, encorbat, ell empeny la porta de l'armari. Ella fa un gest cap a la porta, el braç esquerre es desenganxa encarrat del cos i un dit assenyala infantilment, i aleshores el braç torna a caure, flàccid.

—Em pensava que hi havia trampes —diu, emmurriada—. Aquí hi havia trampes guardades.

Quan ella va fer el gest amb el braç, a ell va arribar-li una alenada de la seva olor, pansida, grisa, com l'olor de l'habitació d'un invàlid. No es dutxa prou. La seva mare diu que hi ha perdut la paciència. Com si no ho haguessin fet tots, excepte el papa, és clar, que afirma que ella és una inspiració, la seva musa feta carn, la quantitat invariable en totes les seves equacions. Però el papa afirma moltes coses. O les afirmava: perquè el papa està en temps passat, ara.

La llum aquí al rebedor encara és tènue, però el sol crema alegre als vidres emplomats de la porta de davant com si, pensa Adam, ell i la seva germana estiguessin confinats a l'interior mentre al defora hi ha una alegre festa en plena animació. Amb els pijames de pallaso que no els vénen bé es queden drets l'un davant de l'altre en silenci, cadascú pensant i tanmateix no pensant en allò que els constreny tant: que el seu pare es mor, i la seva presència adormida i insomne omple la casa com una boira. En aquests darrers dies ningú de la casa no gosa parlar per damunt d'un murmuri, tot i que els metges insisteixen sense entusiasme que ja no hi ha res que traspassi els portals de l'audiència del papa: però com poden estar-ne tan segurs? Adam voldria saber-ho: d'on treuen aquesta seguretat? Ara el seu pare és en un altre regne, llunyà, segur, però no pot ser que les notícies de l'antic reialme encara li arribin?

–Per què t'has llevat tan d'hora? –pregunta Petra, acusadora–. Mai no et lleves tan d'hora.

–És l'època –respon Adam–, aquestes nits tan curtes..., no puc dormir.

Aquesta resposta ella la rep en silenci, sorruda. Se suposa que la insomne és ella. El seu insomni, com la mort gradual del pare, és una pressió que ho envaeix tot i fa que l'atmosfera de la casa sembli tan densa com l'aire dintre d'un globus.

–El Cavall Mort baixa avui? –pregunta ell a ella.

Ella fa un arronsament d'espatlles que més aviat és un estremiment.

–Va dir que sí. Suposo que vindrà.

No poden treure res més d'aquest tema i tornen a quedar-se en silenci. Ell té aquella sensació d'exasperació impotent que la germana provoca en ell amb tanta freqüència. Ella està dempeus com es posa sempre, tombada de costat, alhora expectant i acovardida, com si es delís perquè l'abraressin i alhora ho temés. Quan era petita, no tenia pessigolles, i s'esmunyia d'ell amb el front arrufat, però aleshores tornava a inclinar-se, encorbada,

incapaç d'evitar-ho, les esmolades espatlles enfonsades com ales plegades i el cap inclinat a una banda, com si, abatuda, el convidés a intentar fer-la xisclar de nou. Com havia estat de prima, prima i ossuda, com un sac mig ple de branques, i encara n'és. Ara ella alça una mà i es grata la closca amb vigor, i fa un soroll com de paper de vidre.

A Adam li roda el cap, no pesa, sembla que floti a un parell de dits per damunt de terra. Suposa que té a veure amb la provisió d'oxigen al cervell, o la manca d'oxigen. La seva germana té raó, no està acostumat a estar llevat a aquestes hores —*tot és diferent*—, quan el món sembla una imitació de si mateix, hàbilment formada però alhora discrepant en detalls petits però essencials. Pensa en Helen, la seva muller, que dorm a dalt, a l'habitació que havia estat d'ell quan era un noi. Estirat al costat d'ella, encarcarat i despert en la penombra anterior a l'albada, ell havia volgut despertar-la, però no va tenir prou valor, de tan profundament com dormia ella. Ara potser podria tornar a pujar i estirar-se al llit massa estret i acostar-se-la, però alguna cosa que és una mena de tímida, una mena de por, fins i tot, el reté.

Ja va bé, per cert, que aquest jove marit no sàpiga el que el meu valent pare, el cap dels déus en persona, feia a la seva estimada muller allà dalt, en aquell dormitori, abans que transcorri una hora en el que ella imaginarà que és un somni.

Sobre el tema dels pares: Adam encara no ha vist el seu. Quan van arribar ahir a la nit va al·legar el seu cansament i el de Helen després del viatge i va dir que se n'anirien a dormir directament. Pensava que anar a veure l'ancià aleshores hauria estat de mal gust; s'hauria sentit com un lladre de cadàvers prenent les mesures a un espècimen nou, o un caçador de vampirs forçant l'entrada en una cripta. Tot i que no li ho ha dit, pensa que la seva mare no hauria d'haver insistit a treure el pare de l'hospital. Portar-lo a casa a morir és un atavisme, una cosa que a la padrina Godley li hauria semblat bé. Tanmateix, aquest matí li sap greu no haver anat de seguida com a mínim a fer-li una mirada, al pare caigut,

car amb cada hora que transcorre li costarà molt més obligar-se a pujar les escales i entrar en aquella infermeria. No sap com es comportarà al costat del que tothom, sense dir-ho, ha reconegut com el llit de mort del seu pare. Mai no ha presenciat una mort abans, i espera no haver de ser present en aquesta.

Petra encara es grata, però amb energia minvant, absent, com un gat que lentament perd interès en la seva picor. Voldria poder ajudar-la, poder assuaujar-li encara que fos un sol dels seus punts irritats, inflamats. I tanmateix també el molesta la presència d'ella, sempre l'ha molestat, des d'abans que nasqués, fins i tot, la usurpadora. Tot d'una té un record clar d'ella com a nadó al bressol, ben embolicada amb una manta, com una infanta espanyola momificada però alhora massa viva.

—Ai, noiet meu, prou que et farà saltar—deia la padrina Godley amb una rialla de gralla—, et semblarà que t'han embruixat el cul!

—Au—diu ell brusquement a la noia—, anem i esmorzem.

I germà i germana, desemparats, desapareixen en les ombres amb un frec de roba.

També hi ha ombres a la Sala del Cel, on Adam Godley, al centre d'una vasta quietud, es dedica a morir. Sí, també ell és Adam, com el seu fill. Per cert, a propòsit de noms i coses semblants, suposo que abans de prosseguir hauria de donar una breu explicació de mi mateix, aquesta veu que parla des del buit. Els homes m'han fet variadament guardià de l'albada, del crepuscle i del vent, m'han anomenat Argifontes, aquell que aclareix el cel, i Logios, el de la llengua dolça, m'han anomenat estafador, patró de jugadors i de tota mena de tramposos, m'han nomenat guardià de les cruïlles, protector dels viatgers, m'han conferit el greu títol de psicopomp, guia de les ànimes alliberades dels homes a l'inframón de Plutó. Car jo sóc Hermes, fill del vell Zeus i de Maia, la cavernícola.

No em diguis, dieu.

Comprenc el vostre escepticisme. Per què en moments com aquest els déus tornarien per ser entre els homes? Però el fet és que mai no hem marxat: tan sols vau deixar d'entretenir-nos. Car com hauríem de marxar, nosaltres que no podem sinó ser arreu? Senzillament vam fer que semblés que ens havíem retirat, durant un interval decent, com si volguéssim dir que ens n'adonem quan no ens volen. De totes passades, no podem resistir-nos a revelar-nos a vosaltres de tant en tant, per un avorriment incurable, o per l'amor a les maleses, o aquella nostàlgia persistent que abriguem per aquest aspre món de la nostra creació..., vull dir aquest en concret, perquè evidentment n'hi ha una infinitat d'altres d'iguals que vam crear i dels quals hem de tenir cura, sempre vigilants. Quan en un dia d'estiu un temporal sobtat esquinça les copes dels arbres, o quan tot d'una una suau pluja s'abat com la caiguda de la gràcia sobre un sant pintat, allà passa un de nosaltres; quan la terra s'encorba i obre la gargamella per empassar-se ciutats senceres, quan el mar s'alça i s'empassa tot un arxipèlag amb les palmeres i les cabanes de palla i una miríada de natus ondulants, tingueu per segur que un dels nostres està empipat de debò.

Però quina atenció vam prodigar en la creació d'aquest pobre lloc! Els esforços que vam fer, els maldecaps que vam tenir, per tal que fos plausible en cada detall: plantar a la roca els fòssils de bèsties estrofolàries que mai no van existir, distribuir falsa matèria fosca arreu de l'univers, fins i tot posar al cosmos el més tènue dels brums tènues per imitar les reverberacions del tret de sortida que se suposa que va posar-ho tot plegat en marxa. I quina finalitat tenia tot aquest art, aquest esforç, aquest fingiment escrupolós: quina fi? A fi que els homes de fang que Prometeu i Atenes van fer entre tots dos poguessin pensar-se que eren els senyors de la creació. Hem estat bons amb vosaltres, us hem donat el que pensàveu que volíeu, sí, i mireu què n'heu fet.

Tot això, és clar, ho projecto en la llengua de la humanitat, necessàriament. Si parlés amb la meua veu, o sigui, la veu de la

divinitat, quedaríeu estupefactes pel so...; de fet, no em podríeu sentir gens, de tan enrarida com és la nostra parla celestial, comparada amb els vostres grunys amb prou feines articulats. Caram, la música de les esferes no és res per a nosaltres. Ens adrecem els uns als altres, com si diguéssim, només com a aire, com a llum, i alguna cosa com la qualitat d'aquell blau fosc, transparent, que es veu quan es contempla la volta més alta de l'empiri. I el Cel..., què és? Per a nosaltres, els immortals, no hi ha Cel, ni Infern tampoc, ni amunt ni avall, només l'aquí infinit, que és una mena de no-aquí. Penseu-hi.

Aquest moment passat, en el parpelleig del vostre ull, he enfaixat tot el perímetre de la Terra tres vegades. Per què aquestes acrobàcies aèries? Per diversió, o per esperar. I perquè jo podia i vosaltres no podeu. Ah, sí, també nosaltres som roïns i venjatius, igual que vosaltres, quan ens hi veiem forçats.

Adam, aquest Adam, ha tingut un vessament. Per cert, faig una pausa per comentar com és d'estranyament innocu, fins i tot bonic, un terme per a una cosa que és tan desagradable i, en aquest cas, ben segur que serà fatal, com si un de nosaltres, distret, li hagués posat una mà massa pesant damunt del front. La qual cosa és perfectament possible, ja que som famosos per no ser conscients de la força que tenim. En qualsevol cas, des de feia un temps abans d'aquest vessament que ha sofert, el vell Adam va ser objecte, sense saber-ho ningú, d'un continuat estovament del cervell degut a una extravasació gradual de sang a la zona del lòbul parietal —sí, sí, també tinc certa experiència en afers mèdics, per millorar els més escandalosos dels meus atributs—, la qual cosa significa en altres paraules que ja estava sentenciat abans d'aquell moment catastròfic en què, entronitzat al matí dintre del lloc necessari —per expressar-ho amb tanta delicadesa com puc—, va ajupir-se massa i va empènyer amb massa força en l'esforç d'expel·lir una deposició dura com la caoba, i va notar, va arribar a notar, com un vas sanguini li esclatava al cervell, i caigué de cara a terra, la cara contra les rajoles i el cul nu i escanyolit

a l'aire, i passà tot seguit, amb el que en circumstàncies més alegres hauria estat una suavitat deliciosa, a l'avantcambra de la mort, vasta i de sostre en voltes, on encara resideix, en un estat d'ataràxia conscient però incomunicada, al límit de l'oblit.

No està sol: com un dels vostres llumeneres de llum més fosca havia observat, l'ésser viu és únicament una espècie dels morts, i a més una espècie rara. Percep la multitud de companys seus tot al voltant, incòmodes i murmurant en el seu estat de vida-en-la-mort. I jo sóc aquí també, evidentment. Quan arribi el nostre moment anirem junts, ell i jo, cap al que hi ha a continuació, cosa de la qual no puc parlar.

La seva muller ha entrat a l'habitació, sense fer pràcticament cap so, com és el seu costum cada cop més sovint en l'actualitat. Té la sensació que esdevé cada vegada més una aparició, com si Adam en la seva darrera malaltia li estigués extraient alguna cosa vital, de gota lluent en gota lluent. Tanca amb suavitat la porta del dormitori darrere d'ella i es queda dreta i immòbil un instant, mentre els ulls se li acostumen a la penombra. Una densa espasa de la primera llum del sol cau per una escletxa de les pesants cortines de la finestra central, i se li trenca la fulla als peus del llit. La Sala del Cel és un toc d'allò més capriciós afegit a la casa per l'home que la va construir, el famosament excèntric Sir John Blount, una talaia de fusta plantada a l'angle nord-oest —o era el sud-est?— de l'edifici principal, amb vidre en tres costats i coronada per una teulada cònica amb un penell de metall amb forma de figura que corre, amb capa curta, gorra de cop amb vora circular i una vara, que només pot ser... bé, jo, suposo. És desconcertant. No esperava trobar-me a mi mateix aquí, en aquest entorn, en aquesta elevació, especialment en la forma d'una representació bidimensional en llauna d'un déu menor. La meua vara ha de fer també de parallamps: això és una cosa, suposo, el llampec i el foc i la ferum del sofre, que anima les coses.

Ursula, amb un escrúpol, s'admet a si mateixa com li reca de ser aquí. Hi ha una qualitat densa, concentrada, en el silenci de la

infermeria; és com el silenci que regna en el fons d'ella i li assuauja el cor, fins i tot enmig de tant de tumult interior. Ara pot distingir la seva forma, supina al gran llit, però tot i que escolta contenint l'alè no el sent respirar. Potser...? Amb el pensament impensat alguna cosa es belluga dintre d'ella, un desig que d'alguna manera intenta negar però no pot. I tanmateix, per què ha de renyar-se? Tothom diu que amb la fi s'acabarà el patiment. Ho diuen així: *s'acabarà el patiment*. Sí, reflexiona amb amargor, la fi del patiment..., però per a qui? Per a tots excepte, potser, aquell que s'acaba. Car qui pot saber excepte aquell Adam si en algun lloc de la ment podria no estar despert en certa manera i experimentant prodigis? Les persones que estan profundament adormides semblen inconscients però tot i això poden estar somniant les coses més fantàstiques. En qualsevol cas, encara que no pugui sentir-lo sap que no ha marxat. El lligam elàstic entre ells encara no ha estat trencat: encara en percep l'antiga estrebada sonora. Està segura que pensa, pensa i s'esllangueix, n'està segura.

Tanca l'esclatxa entre les cortines i de seguida la foscor sembla total, com si de cop haguessin desconnectat el món. A les palpentes per l'aire negre i en conseqüència d'alguna manera més pesant, avança silenciosament cap al llit sobre els peus ensabatillats. En els primers anys d'estar junts ell l'anomenava la seva geisha pel caminar repicat, de passes ràpides. Recorda l'antic quimono que li va portar d'un dels seus viatges —«Un quimono de Kyoto per a la meva geisha!»— tallat d'una seda pesant, de color verd jade, una peça tan exquisida que no va poder posar-se-la, sinó que la plegà entre paper seda i la desà en un calaix, d'on subsegüentment va desaparèixer d'alguna manera. Ell havia amenaçat de tornar-lo —potser ho va fer?— i donar-lo a una de les seves noies, totes aquelles noies que deia que era perfectament conscient que ella s'imaginava que tenia, amagades. Aleshores va mirar-la, amb el cap tirat enrere, somrient amb ferocitat i ensenyant les dents, desafiant-la a descobrir-li el bluf. Perquè era un bluf, allò de les noies, allò de no haver-n'hi cap, ella ho

sabia, i ell sabia que ella ho sabia. Era una manera de mentir que el divertia, dir una versió de la veritat en tons aguts d'ironia burleta, de tal manera que plantar-li cara seria semblar una imbècil desgraciada.

Els ulls se li estan acostumant a la penombra engegada. Pot veure més del que vol veure. Esgarrifa entrar en aquesta cambra cada matí i trobar-lo igual que el va deixar la nit abans, la manta emmotllada sense arrugues a la seva forma, el llençol sense sécs, la cresta de cabells sedosos –encara negres!– que s'alcen pentinats per damunt de la volta alta i blanca del front. També la barba és fosca encara, la barba en forma de pala, afuada, que li confereix l'aspecte d'un sant lleugerament diabòlic. Ella sempre ha adorat la seva pell, la pal·lidesa humida, fresca i translúcida que els anys no han sollat. Odia, sabent com els odiaria ell, els tubs de plàstic que té trenats al nas i que uns bocins d'esperadrap li aguanten. Hi ha d'altres tubs, més avall, amagats de la vista per la roba del llit. Quin maldecap posar-lo aquí, el doctor Fortune inquiet i les infermeres empipades. Però ella va insistir-hi, i amb tanta determinació que va sorprendre tothom, inclosa ella mateixa.

–Ha de ser a casa –repetia, sense fer cas de totes les objeccions dels altres–. Si ha de morir, ha de ser aquí.

No suportava l'hospital rural on l'havien dut a corre-cuita, una caricatura treta de la tapa d'una capsa de bombons, grotescament bonic amb heura i roses d'emparrar i un porxo tancat amb vidrieres; imaginat si Adam mor allà i al damunt del dolor ella havia de suportar totes aquelles birimboies. El vell Fortune, que s'assembla a Albert Schweitzer i que ha estat el metge de la família des dels temps de la padrina Godley, li estrenyé la mà i mastegà una paraula calmant entre els serrells grocs del bigoti, però les dues infermeres joves se la miraren amb els ulls empetitits i s'allunyaren, remenant els culs en desaprovació professional.

A aquestes altures, les orelles se li han acostumat a l'acústica de la infermeria i percep la respiració del marit, el dèbil frec de l'aire a les vies del coll i el tòrax. Al final de cada inspiració ve un minúscul

aleteig, com un tremolor impacient dels dits. S'adona de què hi ha de familiar en aquest so. És precisament com sospirava quan ella feia alguna cosa que l'exasperava, amb just la mateixa floritura aletejada. L'enyora, com si ja no hi fos. Sent un dolor com el que pensava que només poden sentir els que encara són joves, nou i agudament sorprenent, prou per a deixar-la sense respiració.

Alguna cosa la frega en passar-li pel costat, a l'aire, menys que un corrent, més que un pensament. Ho ha percebut altres vegades abans, en els darrers dies. Sigui el que sigui, està convençuda que no és benigne; té la impressió d'altivesa i un ressentiment refrenat, com si alguna cosa estigués decidida a fer-la fora a empentes de la seva posició. Hi ha altres fenòmens estranys també, altres efectes fantasmals. Té llambregades de figures que deixen d'existir quan intenta mirar-les directament, com mosques en la visió. Es desperta de nit sobresaltada, el cor batent, com si s'hagués produït un soroll enorme, una explosió o l'espetec d'un tro, que l'ha despertada amb un trasbals però del qual no roman ni tan sols un eco. Quan parla amb la gent per telèfon, està convençuda que hi ha una tercera persona en la línia, que escolta atentament. Es pregunta, imaginativa, si potser aquesta aparició irada no podria ser el fantasma de la primera muller d'Adam, o de la seva mare morta, la padrina Godley, la vella harpia, retornada per arrabassar el seu fill i endur-se'l a la terra de les ombres. Veieu?, es pensen que són els morts que els persegueixen, mentre que el simple fet és, com el seu marit podria dir-li i sovint ha intentat fer, que viuen entre mons interpenetrants i ells mateixos són els esperits que infesten l'aire que es mescla. Pel que ella sap, podria tractar-se d'un dels seus incomptables jos allò que es troba, que sura procedent d'un altre pla cap a aquest, del tot inconscient.

O potser és tan sols la meva presència sempre atenta allò que ella percep, la remor d'ales delicades al meu capell i als talons allò que gairebé senten les seves orelles. Però pregunto: sóc altiu? M'ofenc? Una mica, suposo. Una mica.

Li desagrada el seu nom. Adam li va poder parlar de santa Úrsula de Dumnonia, martiritzada a Colònia amb les seves onze mil verges —«quin dia que devien tenir, eh?»—, va dir ell tot fent broma mentre alçava una cella, «*im alten Köln*»?— tot i que aquesta Úrsula havia estat recentment eliminada del santoral, en un atac de ressentiment antigermànic, per un dels pontífexs anglesos de ment més reformista. Quan la canalla era petita l'anomenaven La, i encara ho fan. Adam és Pa, i ella és La. Es pregunta si hi ha mala intenció a continuar amb aquests sobrenoms. Li fa por que no ha estat una bona mare. Va fer-ho tan bé com va poder amb Adam, però la pobra Petra és massa per a ella. Tenir Petra va ser el principi de tots els maldecaps. Va estar marejada durant nou mesos, vomitava tot el dia i no es podia empassar ni la pròpia saliva; amb un estremiment recorda la infermera que li treia el plat de níquel lluent de les mans tremoloses, amb bava i escuma que hi flotava, i el buidava a la pica. Aleshores, per fi, aquell pàl·lid peixet que era la seva filla lliscà fora d'ella i quedà ajaguda i panteixant damunt el seu pit, ja tan fatigada que ningú no esperava que visqués. Però i tant si va viure, i li posaren Petra, una altra pedra deixada caure al cor ja prou pesant d'Úrsula.

Toca la mà del marit, allà on reposa sobre la manta. Té un tacte inquietant, la pell és fràgil com paper encerat, i la carn és pastosa a sota; és com un paquet de menuts de la carnisseria, freda i nervada; no és la mà que recorda, tan delicada i bonica. Aquella presència invisible torna a envestir-la quan li passa pel costat, o més aviat la travessa, i nota que és ella qui no té substància, com si ella i no això altre fos l'espectre. Les parpelles del marit s'obren de cop i els ulls, després d'un moment de cerca agitada, troben la seva cara. Ella somriu amb un esforç i pronuncia el seu nom en veu baixa. Costa distingir les faccions de l'home en la penombra, però ella es resisteix a encendre el llum. El doctor Fortune li assegura que és la seva atenció amorosa allò que manté el marit viu, i no cap altra cosa: doncs per què se la mira amb aquella aparent fúria?

Avui ella té el cap molt malament, molt malament, ha de prendre's alguna cosa aviat per calmar-lo.

Al semisoterrani de la cuina, la llum del matí té una lluïssor agudament metàl·lica i el quadrat de jardí il·luminat pel sol a la finestra de darrere la pica és estrident i implausible, com el quadre primitiu d'una escena de la selva. Adam i la seva germana seuen en un extrem de la llarga taula de fusta de pi, encorbats sobre bols de cereals. Quan la seva mare apareix dalt de tot dels tres graons de fusta que puguen o baixen de la resta de la casa, la perceben més que no pas sentir-ne el soroll –Rex, el vell labrador, ajagut a la seva manta del racó, engega uns quants cops de cua apàtics però no fa cap esforç per aixecar-se–, i deixen de menjar i aixequen la cara i se la miren. Ella torna a veure amb un lleuger sobresalt com s'assemblen, malgrat la gran corpulència d'Adam i la petitesa de Petra, cadascú amb el mateix front ample i la mateixa barbeta esmolada i ulls de color blau cendra, tan pàl·lids que gairebé són incoloros. Potser perquè ella no va tenir germans, sempre troba la semblança familiar una mica sobrenatural, fins i tot en els seus propis fills. Tots dos se li assemblen, perquè era d'ella de qui havien heretat el front ample i la barbeta esmolada i els ulls atzurats.

–Com està, avui? –pregunta el seu fill.

Té la pell pigallada del sol i fa una fila recremada, descarnada. Per algun motiu ara mateix troba gairebé intolerable la mirada pàl·lidament càndida d'ell.

–Si fa no fa –diu, en resposta, i Petra riu, qui sap per què, i produeix un so desagradable.

Sí, de vegades pensa que no cau bé als seus fills, que els sap greu la seva presència, com si no fos en absolut la seva mare sinó una persona que han fet venir perquè tingui una cura íntima d'ells, una guardiana despietada, posem per cas, o una madrastra amargament ressentida. Però ben segur que s'equivoca. Aquests

són els éssers que va dur a dintre i als quals va donar a llum i que va alimentar amb el seu propi pit, com aquella au mítica, el fènix, és, o alguna altra? Recorda Adam que l'esguardava ara mateix amb aquell foc venjatiu als ulls.

–Sembla que està tranquil –diu ella.

El fill la contempla mentre ella està suspesa a les escales, a l'altre extrem de la llarga sala de sostre alt. Sembla que no pot enfocar-la com cal. Ella té una nova qualitat, de no ser del tot present, de semblar que vacil·la en una llinda invisible que té sota els peus arreu on trepitja. S'ha tornat difuminada, com si fos sota una fina capa de pols. Aquest deu ser l'efecte en ella de la catàstrofe que s'ha abatut sobre el vell Adam; ha perdut el sentit de si mateixa. Duu un vestit de cotó, com una bata, i una jaqueta de punt verda, que li fa bossa, la vora de la qual li penja per sota dels malucs. Els cabells, del color d'una fulla de ganivet, estan tirats enrere en dues ales aplanades i agafades amb agulles al clatell. Descendeix els graons i s'acosta i es queda dreta al costat de la taula; els dits de la mà tracen absents els dibuixos de la fusta, com si en comprovés la solidesa.

–Us heu llevat d'hora –els diu–. Us ha despertat el tren?

Cap dels dos no vol respondre.

–En Roddy vindrà més tard –diu Petra, i aparta la mirada amb el front arrugat.

El seu to és malcarat, com si volgués impedir qualsevol comentari despectiu. Roddy Wagstaff, batejat com el Cavall Mort pel seu germà, és el jove company de Petra, o això diu la convenció, per bé que tothom sap que no és a ella sinó al seu famós pare a qui Roddy ve a veure.

–Ah –murmura la mare, i una ganyota dolguda li recorre la cara ja dolguda–, doncs així caldrà que hi hagi dinar!

Des que Adam va posar-se malalt que la casa s'accontenta d'espavilar-se sola, però a una visita cal donar-li un àpat com cal, de plat; Adam hi insistiria, perquè en qüestions petites com aquella és un estricte observador de les convencions.

—Podríem dur-lo al centre —diu el fill, sense convicció—. Oi que allà, no sé com es diu, serveixen dinars?

—Ah, sí —fa Petra maliciosament, amb un to de burla—, anem tots al centre i passem-nos-ho de primera..., podem portar el papa i posar-lo al cap de taula amb coixins i donar-li sopa pels tubs.

Es mira amb ràbia el bol de cereals. Sota la taula, la cama esquerra li va com una màquina de cosir. Adam i la seva mare intercanvien una mirada inexpressiva. El col·lapse del pare ha estat un gran estímul per a Petra, essent per fi una calamitat d'acord amb el seu calamitós estat mental. La qüestió del dinar queda pendent. Al racó, Rex el gos emet un sospir satisfet, tremolós. Em pot veure clarament, surant amb comoditat a l'aire, amb els braços plegats, enmig d'aquestes tristes ànimes, però no té cap importància per a ell, el seu món ja és ple d'espectres inofensius.

Petra ara té agafat el tema i no el vol deixar anar. Amb veu espessa, tensa, golluda de sarcasme, broda la idea d'un dinar familiar al centre al qual durien el seu pare —«en una llitera, potser, o una hamaca penjada entre nosaltres, o una d'aquelles coses amb dos puntals amb què els indis arrossegaven els ferits al darrere»— i en el qual tots celebrarien els èxits del pare i farien discursos i brindarien per ell com a home, com a pare i com a erudit. Quan s'enfila així, té una manera de no parlar directament als altres de la sala, sinó a l'aire al costat d'ella, com si hi hagués present una versió bessona i invisible de si mateixa en qui fa rebotar les seves provocacions i que els donarà, retransmesa així, una extensió afegida del sarcasme. Adam i la seva mare no diuen res, perquè saben que no hi haurà manera d'aturar-la fins que s'hagi buidat. El gos, ajagut amb el musell entre les potes, la contempla amb especulació cauta. La superfície de la taula vibra ràpidament en consonància amb el genoll de la noia, que puja i baixa. Adam intenta menjar-se els cereals, que s'han tornat gomosos; es torna a veure de noi, assegut en aquesta taula, escoltant com parla el pare, amb aquella frescor vehement, ininterrompible que tenia, i li ve al cap com sentia que se li feia un nus a la

gola i li coïen els ulls amb unes llàgrimes que no gosava vessar, llàgrimes de vergonya, pesants i difícils de controlar com grans gotes de mercuri. Fa una ullada de costat cap a la seva germana i ara veu la clapa de llum groga que li tremola al clot en forma de cullera sobre la clavícula mentre intenta no escanyar-se amb la torrentada de paraules que li brolla inaturable.

La mare, dreta al costat de la taula, contempla el fill i la filla amb mirada de preocupació. Els troba encara tan joves, amb prou feines més que criatures, de fet, fins i tot Adam —especialment Adam—, amb aquell llavi superior gras com el d'un nadó que li tremola quan està atabalat o enfadat. Es fixa en els dos bols d'on menjaven. Per què la irrita tant que no facin joc? De fa poc hi ha tantes coses que la irriren... S'esforça per no sentir ressentiment contra el fill per no haver posat els peus a l'habitació on el seu pare jeu moribund. Suposa que és tan sols la por de la mort, la seva presència terrible, allò que li ho impedeix. Però al capdavant no és cap criatura, encara que pugui semblar-ho. Travessa la cuina en direcció a la pica i mira per la finestra grossa, de molts vidres, que hi ha al damunt, cap al dia il·luminat pel sol, una mà alçada vagament a la cara.

Pensa en Adam creixent en la conspiració humida que era la seva padrina Godley. La vella l'havia atrapat d'hora, un primer ostatge contra totes les ofenses de què s'imaginava víctima. Aleshores va néixer Petra i la posició del germà fou immediatament usurpada. Un noi matusser i ros que era, amb un cap enorme i rodó, astorat perquè l'havien deixat de banda amb tan poca cerimònia en favor d'aquest ésser minúscul, vigilant, engrapat gelosament en l'abraçada ossosa de la padrina. Perquè l'arribada de Petra havia produït una transformació esgarriosa en la vella: va tornar-se tendra i matusserament sol·lícita, i feia pensar a Ursula en aquells primats espellifats, que s'enfilaven, de color rovell, del zoo, tot braços en forma de cercle i llavis tirats enrere i mirades funestes, pels quals el seu marit estava tan fascinat i que la feia anar amb ell a veure'ls els diumenges a

la tarda quan Adam era un infant. La padrina Godley es moria del cor i llòbregament passava la pàgina de cada nou dia com un naip tret d'una pila que disminueix progressivament, preveient que cada un seria la carta de la mort, mentre que el que havia arribat en comptes d'allò era aquesta figura, aquesta reina de diamants en miniatura, embolicada i sobrenaturalment immòbil i sempre mirant cap a alguna cosa en un costat que semblava que només podia veure ella, mentre engrapava al puny d'artells blancs la flor pansida del futur.

—I... i... i... —diu Petra ara, i la veu li tremola sobre la cresta relliscosa del seu arc—, i i i i...

...I jo sóc qui ha inventat aquestes coses: aquesta casa, el tren, el noi a la finestra del tren, aquella merla negra de vol esbiaixat, l'alba mateixa, i aquesta mare que rumia sobre l'amor i les coses que ha perdut, i la filla pertorbada a taula que xerra la seva aflicció, i la muller adormida al llit de noi del marit, i el marit, el jove Adam d'aquí, que al final es decidirà i s'aixecarà de la taula a contracor i ascendirà aquells tres breus graons i serà pujat sobre les meves invisibles ales a presència del seu pare terrenal.